

ویرژیل

جسپر گریفین
عبدالله کوثری

Jasper Griffin

Virgil

Oxford University Press, New York, 1986

30BOOK

Griffin, Jasper	گریفین، جسیپر (۱۹۳۷ -) ویرژیل؛ جسیپر گریفین؛ مترجم عبدالله کوثری تهران، نشر ماهی، ۱۳۹۰. ۱۵۰ ص.	سرشناسه: عنوان و دید آور: مشخصات نشر: مشخصات ظاهری: شابک:
	ISBN 978-964-209-105-8 قیبا (فهرست‌نویسی پیش از انتشار). عنوان اصلی: کتاب‌نامه نمایه:	یادداشت: یادداشت: یادداشت: یادداشت:
<i>Virgil</i>	ویرژیل، ۷۰-۱۹ ق.م. — نقد و تفسیر. روم در ادبیات. کوثری، عبدالله، ۱۳۲۵ - مترجم. ۱۳۹۰ و ۹ / گ ۲۴۰ / ۸۸۶۸۲۵ ۸۷۳ / ۰۱	موضوع: موضوع: شناسه‌ی افزوده: رده‌بندی کنگره: رده‌بندی دیویی: شماره‌ی کتابخانه‌ی ملی: ۲۳۱۰۶۵۲

ویژگی‌ها

چهارمین
عبدالله کتوتی

نویسنده
مترجم

زاینده ۱۳۹۵
نسخه ۱۰۰۰

چاپ اول
تیراژ

حسین سجادی
سبیده
آرمانسا
سنوبر
مهیندار

مدیر هنری
حروف چینی
لیتوگرافی
چاپ جلد و متن
صحنای

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۹-۱۰۵-۸
همه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست

نشانه‌ها ۶

۱ زندگی و دوران: وحدت آثار ویرژیل ۷

۲ سرودهای شبانی: رُم و آرکادیا ۳۱

۳ منظومه‌ی کشاورزی: الهه‌ی شعر با خیش ۴۹

۴ آنه‌اید و اسطوره‌ی روم ۷۵

۵ حضور پس از مرگ و تأثیر ویرژیل ۱۳۱

برای مطالعه‌ی بیشتر ۱۳۹

نمایه ۱۴۳

زندگی و دوران: وحدت آثار ویرژیل

پوبلیوس ورجیلیوس مارو، که اغلب به نام ویرژیل می‌شناسندش، در دوران زندگی خود مردی پرآوازه بود. اشعار او نخستین اشعار در تاریخ ادبیات لاتینی است که آموزگاری معاصر شاعر درباره‌ی آن‌ها سخن رانده است؛ اگرچه کم‌تر به میان مردم می‌آمد، هرگاه که در کوی و برزن رُم و در تماشاخانه ظاهر می‌شد، انگشت‌نمای مردمان بود. پس می‌توان گفت که بسیار مورد توجه بود و نوشتن درباره‌ی آثارش بسی زود آغاز شد. اما چنین که پیداست، در زندگی شخصی آدمی پرآزرم و کناره‌جوی بوده، و با دوست آدابان خود هوراس بسیار تفاوت داشته است. از این روست که آگاهی دقیق درباره‌ی او، در قیاس با زندگی نامه‌های مفصلی که از باستانیان داریم، بسیار اندک است.

او در شهری کوچک نزدیک مانتوا^۱ به دنیا آمد. تاریخ تولدش را ۱۵ اکتبر سال ۷۰ ق.م. آورده‌اند. خانواده‌اش مردمانی محترم بودند اما در شمار بزرگان جای نداشتند. از آموزش خوبی در کرمونا^۲ و رُم برخوردار شد اما مانند هوراس، که فرزند آزادمردی توانگر بود، برای آموختن فلسفه به آتن فرستاده نشد. در آن زمان تحصیل در آتن در چشم طبقه‌ی توانگر رم همچون گذراندن دوره‌ی دانشگاه بود. ما مانتوا (امروز مانتووا^۳) را شهری ایتالیایی می‌شناسیم، اما در قرن اول پیش از میلاد این شهر بخشی

از ناحیه‌ی گل سیزالپین^۱ (گل این سوی آلپ) به شمار می‌رفت. این منطقه یکسره رومی شده بود اما تنها در سال ۴۹ ق.م، آن‌گاه که ویرژیل بیست و یک ساله بود، بعد از ناآرامی‌های درازمدت، سرانجام شهروندی روم را از یولیوس سزار دریافت کرد. این سیاستمدار هوشمند که در آستانه‌ی جنگ داخلی بود، با اعطای این امتیاز گران بر آن بود تا مردمان ناحیه‌ای توانگر و پرجمعیت را به هواداری خود کشاند.

جنگ داخلی میان سزار و پومپئوس^۲ تنها یکی از بسیار زخم‌هایی بود که روم و ایتالیا در دوران زندگی ویرژیل بر پیکر خود نشانده‌اند. در سال ۶۳، آن‌گاه که او هفت ساله بود، کاتیلین^۳، که بر ارتشی ایتالیایی فرمان می‌راند، در نبردی غافلگیرانه با لژیون‌های رومی از پای درآمد. دهه‌ی ۵۰ ق.م، دوران بالاگرفتن ناآرامی‌ها بود و شورش‌هایی در روم در گرفت که گاه کار حکومت را به‌راستی فلج می‌کرد. سزار، که ارتش پومپئوس را در نبردی سه‌ساله از ۴۹ تا ۴۶ ق.م شکست داده بود، در پانزدهم مارس کشته شد و دور دیگری از جنگ‌های داخلی آغاز شد. شکست نهایی برونوس^۴ و کاسیوس^۵ و فرمانروایی آنتونیوس^۶ و اوکتاویانوس^۷ وارث سزار، دوران تبعید و قتل و مصادره‌ی اموال بود. سومین جنگ داخلی در سال ۳۱ ق.م.

1. Cisalpine Gaul

۲. ملقب به پومپئوس کبیر (۱۰۶-۴۸ ق.م). سردار بزرگ رومی. نخست با سزار متحد بود و این دو همراه با کراسوس اولین تریوم و براتوس را تشکیل دادند. اما بعدها با سزار درافتاد و از او شکست خورد و به مصر گریخت و در آن‌جا کشته شد.
۳. سیاستمدار رومی (۱۰۸-۶۲ ق.م). برای رسیدن به قدرت توطئه کرد اما توطئه‌اش فاش و خود او در نبرد کشته شد.
۴. مارکوس یونیوس برونوس (۸۵-۴۲ ق.م). قاتل اصلی سزار. پس از شکست از اوکتاویانوس خودکشی کرد.
۵. گایوس کاسیوس لونگینوس (فوت ۴۲ ق.م). از توطئه‌گران قتل سزار. پس از شکست از اوکتاویانوس خودکشی کرد.
۶. سردار و سیاستمدار رومی (۸۳-۳۰ ق.م). از هواداران یولیوس سزار بود و مردم را برکشندگان او شوراند. با کلتویاترا به مخالفت با اوکتاویانوس برخاست و پس از شکست خودکشی کرد.
۷. مشهور به اوگوستوس (۶۲-۱۴ ق.م). خواهرزاده‌ی یولیوس سزار و وارث او بود. از طرف سنا لقب امپراتور گرفت و امپراتوری را وحدت بخشید. حامی ویرژیل و هوراس و دیگر شاعران بود.

بیش از پیروزی نهایی اوکتاویانوس روی داد و او سرانجام در سال ۲۹ ق.م. به رم بازگشت و در سال ۲۷ ق.م. نام اوگوستوس گرفت و به همین نام در تاریخ شناخته می‌شود. از پنجاه و یک سال عمر شاعر بیست و نه سال در جنگ گذشت که شانزده سال آن جنگ‌های داخلی بود. چنین برآورد شده است که در دوران تبعید و کشتار سال‌های ۴۲ و ۴۱ ق.م. دست‌کم ۱۵۰ سناتور و ۲۰۰۰ نفر از اعضای طبقه‌ی اکویتس^۱ که فروتر از سناتورها بودند، جان خود را از دست دادند، نواحی وسیعی از ایتالیا به سبب جنگ، قحطی و مصادره‌ی قهرآمیز ویران و متروک شد و در این میان ماتوا نیز سخت کیفر دید. منابع محدودی که در دست داریم نشان‌دهنده‌ی بیش از پنجاه مورد خودکشی در این دوره‌ی پرمخافت است.

سال‌های بالندگی شاعر ما در چنین دورانی بود. رفته‌رفته چنین می‌نمود که آن امپراتوری که در درازای قرن‌ها به کف آمده بود سرانجام می‌بایست ناچیز شود، کاپیتول^۲ از آن فراز، کشتار شهروندان و پایان کار روم را نظاره می‌کرد. شعرهای اولیه‌ی هوراس که در اوایل دهه‌ی ۳۰ نوشته شده، اغلب شعرهایی است آکنده از تلخکامی و نومیدی از آینده. این نومیدی و نیز امید لرزان و رنگباخته به انتظار رستگاری، عقلانیت و بازگشت عظمت و امنیت روم، احساساتی است که برای شناخت شعر ویرژیل اهمیتی گزاف دارد، زیرا در دوره‌های پیاپی به شکل‌های گوناگون در شعر او رخ می‌نماید. ویرژیل به هوای آن‌که بیان‌کننده‌ی این احساسات دامن‌گستر باشد، به آرمان‌های شاعران نسل پیش از خود پشت کرد. زیرا کاتولوس^۳ و دوستانش به خود می‌نازیدند که نخبه‌گرایند و برتر از افکار و پسند طبقه‌ی بورژوا جای دارند و در عین حال با جار و جنجال در خوارداشت سیاست سخن می‌گفتند. کاتولوس درباره‌ی بزرگ‌ترین مرد

۱. equestrians: به معنای اسب‌سواران. طبقه‌ی بعد از سناتورها. در واقع سرمایه‌داران روم بودند. م.

۲. Capitol: بلندترین تپه‌ی رم. مرکز تاریخی و مذهبی این شهر. جایگاه معبد ژوبیتر کاپیتولینوس. م.

۳. شاعر غنایی رومی (۸۴-۵۴ ق.م.). از بزرگ‌ترین شاعران رم به شمار می‌رود. م.

سیاسی دوران خود چنین می نوشت: «هرگز سر آن ندارم که تو را خوشنود کنم، ای سزار، مرا چه کار به این که تو سیاهی یا سپیدی.» حاصل کار کاتولوس و دوستانش در دوره جای می گیرد. نخست شعرهای کوتاه شخصی که یا شعرهای پرشور تغزلی بودند و یا لطیفه های منظوم، و دیگر کارهایی سنگین و بنیادین - شامل ۴۵۰ سطر یا در این حدود - که پرداخته استادانه داشت و بیش تر درباره ی مضامین اساطیری بود، مانند پلئوس و تیس اثر کاتولوس و یا آفاری پیچیده و دیرباب مانند زمینرنا اثر سینا، دوست کاتولوس، که چون در میان مردم منتشر شد در همان زمان هم نیاز به شرح و تفسیر داشت. بیرون از گروه این نویسندگان، سیمای شاعری بزرگ، و تا آنجا که می دانیم گوشه گیر، لوکرتیوس، به چشم می خورد که شعر بلندش در چگونگی عالم در توضیح فلسفه ی اپیکوروس^۲ و هواداری پرشور از این فلسفه بود.

ویرژیل زمانی به نوشتن آغاز کرد که شعر در محیط شهر رُم به گونه ای نو می دکننده گرفتار پراکندگی بود. آثار کاتولوس و یاراناش، با آن دو جنبه ای که یاد کردیم، گویی جایی برای ابراز اندیشه های درباره ی مضامین اساسی دنیای معاصر باقی نهماده بود. از سوی دیگر شعر لوکرتیوس با همه ی قدرتی که داشت در خدمت فلسفه ای بود که مردمان را از سیاست و دولت دور می کرد. عاطفه ی فردی، پالایش فنی و سبک فاخر جملگی در راه های گوناگون خرج می شد، اما بیان اخلاق و افکار سیاسی اجتماع و تعالی بخشیدن به آن، یعنی آن نقشی که در یونان هومر و تراژدی نویسان آتنی بر عهده گرفته بودند، گویی فراتر از قدرت یا حتی خواست شاعران رم بود. اگر ویرژیل را به چشم شاعری بنگریم که می خواست در برابر بحران حاکم بر سیاست و شعر واکنشی نشان دهد، می توانیم راهی به

۱. شاعر رمی. در مراسم تدفین سزار، جماعت خشمگین او را با سینیای دیگر به خطا گرفتند و کشتند. م.

۲. فیلسوف یونانی (۳۴۱-۲۷۰ ق.م.) که خیر آدمی را در لذت معنوی یا آرامش درونی می دانست. م.

شناخت کار شاعری او بگشاییم. وظیفه‌ی شاعر این بود که احساسات مردمانش را بر زبان آورد، اما موقعیت شعر چنان بود که این وظیفه را بیش از حد دشوار می‌کرد. کاتولوس، سینا و شاعران دیگر، با صناعتی استادانه و با استفاده از پژوهش‌های خود، سبک شعری بسیار پالوده و زیبا ابداع کرده بودند، اما چنین می‌نمود که در این سبک هیچ چیز به نوشتن در نمی‌آمد مگر اشعار اساطیری که با زندگی معاصر هیچ پیوندی نداشت. پالایش آن سبک که سبب شد زبان لاتین به جمال و کمالی آراسته شود که با شکوه شعر یونانی قیاس‌پذیر می‌بود، به آسانی کنار نمی‌رفت. هیچ شاعر بزرگی نمی‌توانست از چنین دستاوردی واپس‌گراید. اما واقع‌گرایی سرزنده‌ی اشعار کوتاه کاتولوس و صمیمیت پرشور و افکار ژرف لوکرتیوس می‌بایست در سبکی تجلی می‌یافت که وزن و آهنگش چیزی از آن توصیفات زیبا در زمینه‌ی اساطیر یونانی کم نمی‌آورد.

در اواخر دهه‌ی ۴۰ ق.م. و برزیل سرگرم سرودن دفتری از سرودهای شبانی بود. او خود اعلام کرده بود که در این کار از سنت شعری تئوکریتوس پیروی می‌کند. دریافت معنای این دعوی به‌تنها برای شناخت سرودهای شبانی، که نیز برای راه‌بردن به دیگر اشعار و برزیل اهمیت بسیار دارد. تئوکریتوس، که مردی یونانی از سیراکوز^۱ بود و پیش‌تر عمر خود را در مدیترانه‌ی شرقی در شهر بزرگ اسکندریه و در جزیره‌ی کوس^۲ واقع در دریای اژه گذارنده بود، در حدود سال‌های ۲۸۰-۲۶۰ ق.م. شعر می‌سرود. او مردی ادیب بود که مجموعه‌ی متنوع اشعارش شامل شعرهایی در گویش‌های مختلف یونانی می‌شد که برخی از آن‌ها به سبک شاعران پیش از او بود. این خود شیوه‌ی رویکرد تئوکریتوس به شعر را نشان می‌دهد. او به هیچ‌روی روستایی مردی بی‌هنر نبود، اما بسیاری از اشعارش از آن خامکاری و کزدوقی روستایی نشانه‌ها دارد.

1. Syracuse

2. Cos

آموزش کودکان رومی با ویرژیل آغاز می‌شود. دیوارهای شهر پومپی، که در سال ۷۹ میلادی ویران شد، پوشیده از شعرها و گفته‌های ویرژیل بود. اشعارش چندان محبوب همگان بود که فال گرفتن از کتابش رسمی رایج تبدیل شده شیفته‌ی ویرژیل است و در کمدی الهی او را چون سرمد و آموزگار خود و بیتانگذار سبکی والا می‌ستاید که «مرا فرین افتخار کرده است». تاثیر ویرژیل فقط در قلمرو زبان لاتین نبود. شعرهای شبانی در همتای زبان‌های اروپایی به تقلید از سرودهای شبانی ویرژیل شکل گرفته‌ی ارس-الوت، بزرگ‌ترین هوادار ویرژیل در قرن بیستم در کتابش درباره‌ی شعر و شاعران، مقام و اهمیت ویرژیل را چنین وصف می‌کند: «در اروپا تنها یک شاعر کلاسیک وجود دارد و آن ویرژیل است، او در کانون تاریخ جای گرفته و این به سبب اهمیت امپراتوری روم است. او در عین حال، به سبب نگرشی که با قدرت و بشریت دارد، از جایگاهی بی‌همتای برخوردار است.»

ISBN 978-964-209-105-8

9 789642 091058

نسترمایه

تومان ۱۵۰۰۰